

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Факультет економіки та інформаційних технологій
Кафедра фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан факультету економіки та
інформаційних технологій

Ю.М. Неговська

РОБОЧА ПРОГРАМА

СТРАХОВІ ПОСЛУГИ

(назва навчальної дисципліни)

рівень підготовки перший (бакалаврський)
(назва рівня вищої освіти)

галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування»
(найменування освітньої програми)

тип дисципліни дисципліна професійної та практичної підготовки

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис)

О.М. Антонова
(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою фінансів, обліку та
фундаментальних економічних дисциплін
протокол № 1 від «28» серпня 2020 року

Завідувача кафедри

(підпис)

Т.М. Сугак
(прізвище, ініціали)

Розробники:

Бігдаш Володимир Дмитрович, старший викладач кафедри фінансів, обліку та фундаментальних економічних дисциплін

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: дисципліна професійної та практичної підготовки

Передумови вивчення навчальної дисципліни: курс «Страхові послуги» базується на вивченні таких дисциплін: Політекономії, Мікроекономіки, Макроекономіки, Статистики, Гроші і кредит, Страхування, і одночасно є основою для вивчення дисциплін: Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Інвестування, Аналіз інвестиційних проектів, Фінансовий ринок, Міжнародна економічна діяльність України.

Предмет дисципліни – відносини, що виникають при здійсненні конкретних видів страхування та організація роботи страховиків щодо забезпечення та реалізації потреб юридичних осіб і громадян у страхових послугах.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин 5 кредити ECTS

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Страхові послуги» - отримання здобувачами вищої освіти глибоких знань з питань теорії створення та практичного застосування конкретних механізмів надання страхових послуг юридичним і фізичним особам в умовах ринкової економіки.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Страхові послуги» є: вивчення механізмів надання страхових послуг, що дозволяє сформувати рівень знань для плідної праці в галузі страхування та повністю використовувати можливості страхового захисту для діяльності підприємств та в особистому житті громадян. Встановити сутність, необхідність використання та можливості розширення асортименту страхових послуг з урахуванням ринкового попиту на ці послуги та необхідності їх застосування в умовах ринку. Поглиблено вивчити склад та особливості організації основних видів страхування життя, майнового страхування і страхування відповідальності. Опанувати організацію процесу купівлі та продажу страхових послуг, методика визначення їх ціни і встановлення згідно норм чинного законодавства взаємовідносин сторін договору страхування у вигляді прав та обов'язків цих сторін.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Страхові послуги» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей:**

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання (ПР)

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем	пз	ла б	с.р		л	сем	пз	ла б	с.р
Змістовий модуль 1.												
Теоретико-методичні засади надання страхових послуг. Види особистого страхування												
Тема 1. Страхова послуга й особливості її реалізації	10	2	1	-	-	7	10	1	-	-	-	9
Тема 2. Порядок укладання та ведення страхової угоди	10	2	1	-	-	7	10	1	-	-	-	9
Тема 3. Страхування життя та пенсій	12	6	2	-	-	4	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Страхування від нещасних випадків	10	2	1	-	-	7	10	1	-	-	-	9
Тема 5. Медичне страхування	12	6	2	-	-	4	12	1	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	54	18	7	-	-	29	54	6	3	-	-	45
Змістовий модуль 2.												
Види страхової діяльності та фінансова діяльність страхової компанії												
Тема 6. Страхування підприємницьких ризиків	12	4	1	-	-	7	12	1	-	-	-	11
Тема 7. Сільсько-господарське страхування	12	4	1	-	-	7	12	1	-	-	-	11
Тема 8. Страхування технічних ризиків	12	4	1	-	-	7	12	1	-	-	-	11
Тема 9. Страхування кредитних і фінансових ризиків	12	6	2	-	-	4	12	1	1	-	-	10
Тема 10. Автотранспортне страхування	12	4	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 11. Морське страхування	12	4	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Тема 12. Авіаційне страхування	12	4	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11

Тема 13. Страхування майна і відповідальності громадян	12	4	2	-	-	6	12	1	-	-	-	11
Разом за змістовим модулем 2	96	34	13	-	-	49	96	8	1	-	-	87
Усього годин	150	52	20	-	-	78	150	14	4	-	-	132

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Теоретико-методичні засади надання страхових послуг. Види особистого страхування.

Тема 1. Страхова послуга й особливості її реалізації

Страхова послуга: її сутність та визначення. Економічна необхідність надання страхових послуг. Страхова послуга як специфічний товар. Класифікація страхових послуг.

Служба маркетингу страхової компанії та її функції. Вивчення й формування попиту на страхові послуги. Роль реклами в реалізації страхових послуг, її види та вимоги до неї.

Системи продажу страхових послуг. Безпосередній продаж: переваги й недоліки. Продаж через посередників: переваги і недоліки. Права і обов'язки страхових посередників та вимоги до них законодавства України.

Контроль з боку страхових компаній і держави за реалізацією страхових послуг.

Тема 2. Порядок укладання та ведення страхової угоди

Порядок здійснення страхової угоди: укладання, здійснення та припинення договору страхування.

Заява про страхування: форма подання, зміст, значення. Андеррайтинг: оцінка ризику; вирішення питання про прийняття об'єкта на страхування; визначення термінів, спеціальних вимог, обсягів і розмірів страхового покриття; франшизи; виключення з страхування; розрахунок страхової премії.

Зміст договору страхування і його зв'язок з правилами добровільного страхування та умовами обов'язкового страхування. Страховий поліс як форма договору страхування. Структура страхового полісу. Страхові свідоцтво та сертифікат.

Врегулювання вимог страхувальника щодо відшкодування шкоди. Дії страхувальника при настанні страхового випадку. Дії страховика щодо розслідування характеру і розмірів шкоди. Страховий акт. Страхова виплата. Системи страхової відповідальності при здійсненні виплати страхового відшкодування. Урахування франшизи і виключень із страхування.

Тема 3. Страхування життя та пенсій

Необхідність і значення страхового захисту життя громадян. Розвиток і сучасний стан страхування життя закордоном. Особливості розвитку ринку страхування життя в Україні.

Зміст і особливості страхової послуги по страхуванню життя. Класифікація послуг по страхуванню життя. Класифікація по формі страхування, по видам страхових випадків, по способу страхової виплати (капіталу та ренти) тощо.

Змішане страхування життя. Суб'єкти страхування. Обсяги страхової відповідальності. Строк страхування. Страхова сума. Одержувачі страхової суми у випадку смерті страхувальника. Порядок визначення і сплати страхових внесків. Організація роботи страхової компанії по визначенню страхових і викупних сум, порядок їх виплати страхувальнику, спадкоємцям або визначеним для цього особам.

Різновиди страхування життя. Страхування дітей. Страхування на дожиття до певного строку або події (до вступу в шлюб). Довічне страхування. Страхування анuitетів. Страхування пенсій (індивідуальне та колективне).

Взаємодія комерційних компаній зі страхування життя з системою державного соціального пенсійного страхування: сучасний стан та перспективи. Реформування системи пенсійного забезпечення в Україні.

Тема 4. Страхування від нещасних випадків

Необхідність і значення страхового захисту громадян від нещасних випадків. Розвиток і сучасний стан страхування. Форми й види страхування від нещасних випадків.

Обов'язкові види страхування від нещасних випадків. Державне особисте страхування (зокрема, військовослужбовців, працівників митних органів, суддів) та напрямки його реформування в Україні.

Обов'язкові види страхування від нещасних випадків. Умови здійснення обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті.

Добровільні види страхування від нещасних випадків. Індивідуальне страхування громадян від нещасних випадків. Страхування дітей (школярів) від нещасних випадків. Страхування туристів від нещасних випадків. Інші види добровільного страхування від нещасних випадків.

Тема 5. Медичне страхування

Необхідність, розвиток і сучасний стан медичного страхування. Класифікація послуг медичного страхування.

Обов'язкове медичне страхування і його особливості. Системи обов'язкового медичного страхування за кордоном.

Добровільне медичне страхування. Види добровільного медичного страхування в Україні: безперервне медичне, страхування здоров'я на випадок хвороби, страхування медичних витрат.

Договір медичного страхування. Обсяг відповідальності страховика. Страхова сума. Порядок визначення розміру страхових премій і їх сплати. Строк страхування. Права й обов'язки сторін страхових відносин. Організація роботи страхової компанії, пов'язана з настанням відповідальності за фактом страхового випадку. Асистуючі компанії та їх функції в медичному страхуванні.

Медичне страхування громадян, які виїждять за кордон. Послуги з міжнародного медичного асистансу та їх застосування.

Змістовий модуль 2. Теоретико-практичні аспекти здійснення страхування майна, фінансових ризиків та відповідальності

Тема 6. Страхування підприємницьких ризиків

Зміст поняття «підприємницькі ризики». Роль страхування у забезпеченні потреб підприємця в захисті підприємницької діяльності. Об'єкти, суб'єкти, форми та види страхування підприємницьких ризиків.

Страхування майна підприємців від вогню та інших ризиків. Основні умови страхування. Суб'єкти страхування. Обсяг відповідальності; об'єкти страхування і їх оцінка; виключення; строк дії договору. Страхова сума, страховий тариф. Оцінка збитку. Страхове відшкодування.

Страхування від перерв у підприємницькій діяльності внаслідок знищення або пошкодження застрахованого майна.

Страхування відповідальності товаровиробника (надавача послуг, виконавця робіт, продавця товарів): за якість продукції, що виробляється (послуг, що надаються; робіт, що виконуються; товарів, що продаються); за забруднення навколишнього середовища.

Страхування особистих ризиків у підприємстві. Страхування працівників від нещасних випадків та на випадок захворювання за рахунок коштів підприємця.

Тема 7. Сільськогосподарське страхування

Економічні завдання страхування в сільському господарстві. Розвиток і сучасний стан страхування інтересів виробників сільськогосподарської продукції, форми та види страхування їх майна в Україні та за кордоном.

Страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Характеристика страхових випадків. Визначення вартості врожаю, обчислення й порядок сплати страхових премій. Організація

роботи страхової компанії по визначенню збитків і страхового відшкодування. Оцінка збитків при загибелі (пошкодженні) врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень. Страхове відшкодування.

Страховання сільськогосподарських тварин та умови його здійснення.

Страховання будівель та іншого майна сільськогосподарських підприємств: особливості його здійснення в сучасних умовах.

Тема 8. Страховання технічних ризиків

Необхідність і призначення страховання технічних ризиків. Види страховання та особливості їх здійснення в Україні та закордоном.

Страховання будівельно-монтажних ризиків. Основні умови страховання. Суб'єкти та об'єкти страховання, їх оцінка. Обсяг страхової відповідальності. Строк дії договору. Страхова сума. Страховий тариф. Оцінка збитку. Страхове відшкодування.

Страховання машин і агрегатів від поломок.

Страховання електронної техніки та комп'ютерних баз даних.

Страховання післяпускових гарантійних зобов'язань.

Тема 9. Страховання кредитних і фінансових ризиків

Необхідність і призначення страховання ризиків у фінансово-кредитній сфері. Сутність кредитування. Форми забезпечення кредитів: матеріальна або юридична.

Сутність, економічний зміст і види страховання кредитів: делькредерне (майнове) та гарантійне (відповідальності) страховання. Об'єкт страховання. Обсяг страхової відповідальності. Страхова сума. Строк страховання. Страховий тариф. Визначення збитків. Страхове відшкодування і особливості його виплати.

Характеристика основних організаційних форм страховання кредитів. Страховання товарних кредитів. Страховання кредитів під інвестиційні проекти. Страховання споживчих кредитів. Страховання матеріальних цінностей, що передаються в заставу. Страховання експортних кредитів. Страховання банківських портфельних кредитів.

Сутність та економічний зміст окремих видів страховання фінансових ризиків. Характеристика окремих видів страховання фінансових ризиків: страховання ризиків втрати прибутку (доходу), ризиків неплатежу; страховання депозитів; страховання порук і гарантій, інші види страховання фінансових ризиків.

Тема 10. Автотранспортне страхування

Необхідність і значення страховання автотранспортних ризиків. Поняття автотранспортного страхування, його сутність. Сучасний стан і перспективи розвитку системи автотранспортного страхування в Україні.

Майнове страхування автотранспорту. Характеристика об'єктів страхування. Варіанти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Страхова сума. Страховий тариф. Фактори, що впливають на розмір страхового тарифу. Строк страховання. Франшиза. Пільги страховальникам. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страховання цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Форми страхування. Суб'єкти страхування. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Строки страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції. Права і обов'язки членів МТСБУ.

Міжнародна система «Зелена картка», перспективи її розвитку.

Страховання вантажів, що перевозяться автомобільним транспортом. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Строк страховання. Страхова сума. Страховий тариф. Визначення обсягу й порядок відшкодування збитків.

Страховання відповідальності автоперевізника за вантаж. Норми вітчизняного та міжнародного законодавства по відповідальності автоперевізника. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Строк страховання. Страхова сума. Страховий тариф. Порядок відшкодування збитків.

Страховий захист громадян від нещасних випадків на автомобільному транспорті. Форми та види страхування.

Тема 11. Морське страхування

Необхідність і особливості страхування морських ризиків. Суб'єкти страхування. Клуби взаємного морського страхування (P&I Clubs). Визначення договору морського страхування в Кодексі торговельного море-плавання (КТМ).

Страховання морських суден. Об'єкти страхування. Класифікація суден за категоріями ризику. Обсяг відповідальності. Варіанти страхування. Виключення. Страхова сума. Страховий тариф. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страховання відповідальності власників суден: перед третіми особами; за забруднення державних територіальних вод. Обсяг відповідальності. Виключення. Страхова сума. Страховий тариф. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страховання вантажів, що перевозяться морським транспортом. Об'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Варіанти страхування. Строк страхування. Страхова сума. Страховий тариф. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страховання відповідальності морського перевізника за вантаж. Правові норми, що регулюють ці відносини. Правила Гааги-Вісбі і умови їх застосування. Обсяг відповідальності, застереження, страхова сума і страховий тариф. Особливості використання умов P&I Clubs та КТМ.

Страховий захист громадян від нещасних випадків на морському транспорті: членів судової команди, пасажирів.

Тема 12. Авіаційне страхування

Необхідність та особливості страхування авіаційних ризиків. Суб'єкти та об'єкти страхування. Законодавча база в авіаційному страхуванні. Авіаційний поліс Ллойда.

Страховання повітряних суден. Форми страхування. Об'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Варіанти страхування. Виключення. Страхова сума. Страховий тариф. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страховання відповідальності власників повітряних суден. Суб'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Виключення. Страхова сума. Страховий тариф. Строк страхування. Оцінка збитків. Страхове відшкодування.

Страховання вантажів, що перевозяться авіаційним транспортом. Об'єкти страхування. Обсяг відповідальності. Строк страхування. Страхова сума і страховий тариф. Оцінка збитків. Особливості виплати страхового відшкодування.

Страховання відповідальності авіаперевізника за вантаж. Правові норми, що регулюють ці відносини. Варшавська (1929р.), Гаагська (1955р.) і Гвадалахарська (1961р.) та Монреальська (1999р.) Конвенції. Обсяг страхової відповідальності. Страхова сума і страховий тариф.

Страховий захист громадян від нещасних випадків на повітряному транспорті. Форми та види страхування й умови їх здійснення.

Тема 13. Страхування майна і відповідальності громадян

Необхідність і значення страхового захисту майна громадян. Розвиток і сучасний стан страхування особистої власності громадян. Види послуг страхових компаній громадянам – власникам майна.

Страховання будівель і споруд, що належать громадянам. Об'єкти страхування. Обсяг страхової відповідальності. Виключення. Страхова оцінка будівель і споруд. Пільги страхувальникам. Оцінка збитку. Страхове відшкодування.

Страховання домашнього майна. Страхування тварин у господарствах громадян. Інші види страхування майна громадян від інших ризиків.

Страховий захист відповідальності громадян перед третіми особами. Види й форми страхування. Страхування особистої відповідальності власників будівель та домашніх тварин.

Страховання професійної та інших видів відповідальності громадян.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Страхова послуга й особливості її реалізації	2	1
2	Тема 2. Порядок укладання та ведення страхової угоди	2	1
3	Тема 3. Страховання життя та пенсій	6	2
4	Тема 4. Страховання від нещасних випадків	2	1
5	Тема 5. Медичне страхування	6	1
6	Тема 6. Страховання підприємницьких ризиків	4	1
7	Тема 7. Сільськогосподарське страхування	4	1
8	Тема 8. Страховання технічних ризиків	4	1
9	Тема 9. Страховання кредитних і фінансових ризиків	6	1
10	Тема 10. Автотранспортне страхування	4	1
11	Тема 11. Морське страхування	4	1
12	Тема 12. Авіаційне страхування	4	1
13	Тема 13. Страховання майна і відповідальності громадян	4	1
Усього годин		52	14

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Страхова послуга й особливості її реалізації	1	-
2	Тема 2. Порядок укладання та ведення страхової угоди	1	-
3	Тема 3. Страховання життя та пенсій	2	2
4	Тема 4. Страховання від нещасних випадків	1	-
5	Тема 5. Медичне страхування	2	1
6	Тема 6. Страховання підприємницьких ризиків	1	-
7	Тема 7. Сільськогосподарське страхування	1	-
8	Тема 8. Страховання технічних ризиків	1	-
9	Тема 9. Страховання кредитних і фінансових ризиків	2	1
10	Тема 10. Автотранспортне страхування	2	-
11	Тема 11. Морське страхування	2	-
12	Тема 12. Авіаційне страхування	2	-
13	Тема 13. Страховання майна і відповідальності громадян	2	-
Усього годин		20	4

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
	Не передбачено планом	-	-

9. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
	Не передбачено планом	-	-

10. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Страхова послуга й особливості її реалізації	7	9
2	Тема 2. Порядок укладання та ведення страхової угоди	7	9
3	Тема 3. Страхування життя та пенсій	4	8
4	Тема 4. Страхування від нещасних випадків	7	9
5	Тема 5. Медичне страхування	4	10
6	Тема 6. Страхування підприємницьких ризиків	7	11
7	Тема 7. Сільськогосподарське страхування	7	11
8	Тема 8. Страхування технічних ризиків	7	11
9	Тема 9. Страхування кредитних і фінансових ризиків	4	10
10	Тема 10. Автотранспортне страхування	6	11
11	Тема 11. Морське страхування	6	11
12	Тема 12. Авіаційне страхування	6	11
13	Тема 13. Страхування майна і відповідальності громадян	6	11
Усього годин		78	132

11. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. СТРАХОВА ПОСЛУГА Й ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

1. Останні вимоги законодавства України щодо страхових посередників.
2. Переваги і недоліки прямого продажу і продажу страхових послуг через різних страхових посередників.
3. Основні напрямки маркетингової політики страховика.
4. Фактори, які сприяють розвитку сфери страхових послуг в Україні.
5. Фактори, які заважають розвитку сфери страхових послуг в Україні.

Тема 2. ПОРЯДОК УКЛАДАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ СТРАХУВАННЯ

1. Права і обов'язки страховика та страхувальника згідно із Законом України «Про страхування».
2. Термін дії договору страхування в окремих видах страхування: порівняльний аналіз.
3. Особливості змісту Заяви про страхування в окремих видах страхування.
4. Особливості укладення договорів особистого страхування.
5. Сутність понять «договір страхування» і «страховий поліс» в вітчизняному страховому законодавстві.
6. Роль заяви про страхування при вирішенні питання, пов'язаного з виплатою страхового відшкодування (страхової суми).

Тема 3. СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ТА ПЕНСІЙ

1. Довічне страхування життя (на прикладі ритуального страхування).
2. Пенсійне страхування та особливості його регулювання в законодавстві України.
3. Перспективи розвитку страхування життя в Україні.
4. Досвід зарубіжних країн в галузі страхування життя

Тема 4. СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

1. Оцінка ризику при укладенні договорів страхування від нещасних випадків.
2. Законодавчі та нормативні акти, що регулюють здійснення видів обов'язкового страхування від нещасних випадків в Україні.
3. Страхування дітей та осіб літнього віку від нещасних випадків.
4. Перспективи розвитку страхування від нещасних випадків в Україні.

Тема 5. МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ

1. Обов'язкове медичне страхування та особливості його здійснення за кордоном.
2. Послуги українських страховиків при здійсненні медичного страхування громадян, які виїждять за кордон

3. Особливості діяльності страхової компанії при здійсненні медичного страхування.
4. Нормативні акти, що регулюють медичне страхування в Україні.

Тема 6. СТРАХУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ РИЗИКІВ

1. Законодавчі і нормативні акти України щодо захисту прав споживачів.
2. Правове забезпечення розвитку страхування відповідальності товаровиробників за якість продукції у розвинутих країнах Заходу.
3. Спільні риси і розбіжності між страхуванням від нещасних випадків за рахунок коштів підприємств і страхуванням відповідальності роботодавця.
4. Проблеми та перспективи страхування відповідальності підприємств за забруднення довкілля в Україні.
5. Обов'язкові види страхування ризиків підприємницької діяльності в Україні

Тема 7. СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ

1. Виникнення і розвиток сільськогосподарського страхування в Україні.
2. Страхування племінних тварин.
3. Обов'язкові види сільськогосподарського страхування в Україні.
4. Досвід сільськогосподарського страхування в зарубіжних країнах та можливості його використання в Україні.

Тема 8. СТРАХУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ РИЗИКІВ

1. Законодавчі і нормативні акти України щодо страхування технічних ризиків.
2. Практика страхування відповідальності перед третіми особами при будівельно-монтажних роботах в Україні (за кордоном).
3. Особливості страхового захисту складного промислового обладнання та машин.
4. Іноземний досвід страхування будівельно-монтажних ризиків та можливості його використання в Україні.
5. Обов'язкові види страхування технічних ризиків в Україні.

Тема 9. СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ І ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

1. Страхування кредитів, виданих під заставу.
2. Страхування депозитів. Проблеми і перспективи розвитку в Україні.
3. Страхування облігацій: закордонний досвід і впровадження його в Україні.
4. Сутність та економічний зміст страхування фінансових ризиків виконання комерційних угод.

Тема 10. АВТОТРАНСПОРТНЕ СТРАХУВАННЯ

1. Сутність законодавчих і нормативних актів України, що регулюють страхування на автотранспорті.
2. Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції
3. Страхування відповідальності автоперевізника за вантаж
4. Обов'язкові види страхування при вантажоперевезеннях в Україні
5. Страхування від нещасних випадків на автотранспорті

Тема 11. МОРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ

1. Сутність законодавчих і нормативних актів України, що регулюють морське страхування.
2. Роль страхового ринку Lloyd's в інформаційному та технологічно-методичному забезпеченні світового ринку морського страхування.
3. Характеристика п'яти базових принципів морського страхування згідно з нормами морського права Великої Британії та Кодексу торгового мореплавства України.
4. Характеристика основних видів небезпек при страхуванні морських суден.
5. Характеристика основних видів небезпек при страхуванні вантажів, що перевозяться морем.
6. Порівняльний аналіз умов страхування вантажів різних страхових компаній.
7. Обов'язкові види морського страхування в Україні.

Тема 12. АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ

1. Сутність законодавчих і нормативних актів України, що регулюють авіаційне страхування.
2. Міжнародне регламентування авіаційних перевезень.

3. Страхування від нещасних випадків на повітряному транспорті
4. Умови обов'язкового страхування авіаційних ризиків в Україні.
5. Страхування космічних ризиків.

Тема 13. СТРАХУВАННЯ МАЙНА І ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ГРОМАДЯН

1. Страхування на випадок ремонту квартир.
2. Особливості страхування майна на подвір'ї.
3. Обов'язкові види страхування відповідальності громадян – стан законодавчого забезпечення цих видів страхування в Україні.
4. Ефективність проведення превентивних заходів, спрямованих на збереження майна, що належить громадянам.

12. Перелік питань до екзамену

1. Страхова послуга як специфічний товар.
2. Класифікація страхових послуг.
3. Споживна вартість страхової послуги та її ціна.
4. Служба маркетингу страхової компанії та її функції.
5. Зміст маркетингових досліджень та особливості маркетингової стратегії страховика.
6. Напрямки вивчення й формування попиту на страхові послуги.
7. Системи продажу страхових послуг.
8. Вимоги законодавства України до страхових посередників.
9. Страхові брокери та сутність їх діяльності. Шляхи удосконалення вітчизняного законодавства про діяльність страхових брокерів.
10. Роль, види і особливості реклами при реалізації страхових послуг.
11. Контроль з боку держави і страховика за реалізацією страхових послуг.
12. Етапи здійснення страхової угоди та зміст договору страхування.
13. Укладання договору страхування. Заява про страхування: форма, зміст та її призначення.
14. Процедура і склад андеррайтингу.
15. Фактори, що впливають на рішення про прийняття об'єкту на страхування: порівняльний аналіз для різних видів страхування.
16. Процедура врегулювання завданих збитків. Дії сторін договору.
17. Особисте страхування, його форми, види та основні вимоги до здійснення.
18. Страхування капіталу, види і особливості страхової послуги.
19. Страхування ренти, види і особливості страхової послуги.
20. Змішане страхування життя і страхування дітей.
21. Страхування на дожиття і довічне страхування.
22. Аналіз ринку страхування життя в Україні.
23. Форми й види страхування від нещасних випадків.
24. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків.
25. Державне особисте страхування та стан його здійснення в Україні.
26. Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.
27. Добровільні види страхування від нещасних випадків.
28. Страхування дітей і школярів від нещасних випадків.
29. Страхування туристів від нещасних випадків.
30. Медичне страхування, форми та особливості організації і проведення.
31. Добровільне медичне страхування.
32. Медичне страхування громадян, які виїждять за кордон.
33. Необхідність, розвиток і сучасний стан медичного страхування в Україні.
34. Майнове страхування, його форми, види та основні вимоги до здійснення.
35. Страхування підприємницьких ризиків: сутність, форми, основні види та умови здійснення.
36. Страхування майна підприємців від вогню та інших ризиків.
37. Страхування від перерв у підприємницькій діяльності.

38. Страхування відповідальності роботодавця перед його працівниками.
39. Страхування відповідальності за невиконання комерційних договорів.
40. Страхування відповідальності товаровиробника, надавача послуг, виконавця робіт, продавця товарів.
41. Страхування відповідальності за забруднення навколишнього середовища.
42. Страхування працівників від нещасних випадків за рахунок підприємця.
43. Обов'язкові види страхування ризиків підприємницької діяльності в Україні
44. Форми і особливості страхування врожаїв сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень.
45. Страхування сільськогосподарських тварин.
46. Страхування будівель та іншого майна сільськогосподарських підприємств.
47. Порівняльна характеристика форм страхування сільськогосподарських ризиків.
48. Види і особливості страхування технічних ризиків.
49. Страхування будівельно-монтажних ризиків.
50. Страхування машин і агрегатів від поломок.
51. Страхування електронної техніки та комп'ютерних баз даних.
52. Страхування післяпускових гарантійних зобов'язань.
53. Вплив ринкових факторів на розвиток страхування технічних ризиків в Україні.
54. Сутність, економічний зміст, види страхування кредитів.
55. Страхування товарних і споживчих кредитів.
56. Страхування кредитів під інвестиційні проекти.
57. Страхування матеріальних цінностей, що передаються в заставу.
58. Страхування експортних кредитів.
59. Страхування відповідальності позичальника за неповернення кредиту.
60. Страхування ризику неповернення кредиту.
61. Страхування банківських кредитних портфелів.
62. Страхування банківських гарантій.
63. Страхування фінансових ризиків втрати прибутку (доходу).
64. Страхування депозитів.
65. Проблеми страхування фінансових ризиків в Україні.
66. Обов'язкові види страхування при вантажоперевезеннях в Україні
67. Автотранспортне страхування, його сутність і сучасний стан.
68. Майнове страхування засобів автотранспорту.
69. Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників автотранспорту.
70. Напрямки розвитку послуг добровільного страхування цивільної відповідальності власників автотранспорту.
71. Моторне (транспортне) страхове бюро України, його функції.
72. Міжнародна система «Зелена картка», її розвиток.
73. Страхування вантажів, що перевозяться автомобільним транспортом.
74. Страхування відповідальності автоперевізника за вантаж.
75. Страхування громадян від нещасних випадків на автотранспорті.
76. Страхування морських суден.
77. Страхування відповідальності власників суден.
78. Страхування вантажів, що перевозяться морським транспортом.
79. Страхування відповідальності морського перевізника за вантаж.
80. Організаційні та інші перешкоди розвитку морського страхування в Україні.
81. Страхування повітряних суден.
82. Страхування відповідальності власників повітряних суден.
83. Страхування вантажів, що перевозяться авіаційним транспортом.
84. Страхування відповідальності авіаперевізника за вантаж.
85. Стан і перспективи розвитку авіаційного страхування в Україні.
86. Страхування громадян від нещасних випадків на повітряному транспорті.
87. Страхування будівель і споруд, що належать громадянам.
88. Страхування домашнього майна і тварин у господарствах громадян.

89. Страхування особистої відповідальності власників будівель і домашніх тварин.
90. Страхування професійної відповідальності громадян.

13. Методи навчання

Методи навчання на лекціях:

- вербальний метод (лекція, дискусія тощо);
- методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

Методи навчання на практичних, семінарських заняттях:

- вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні, семінарські та лабораторні заняття);
- метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші);
- робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо);
- інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо);
- Дослідницький метод
- Пошуковий метод.

14. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «*Страхові послуги*» використовуються такі методи оцінювання:

- для поточного контролю у вигляді *усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, написання есе (рефератів), виконання індивідуальних та групових проектів, творчих завдань, тощо.*
- для модульного контролю у вигляді *письмової відповіді, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.*
- для підсумкового контролю *проведення екзамену або заліку (усна та/або письмова відповідь, тестування, вирішення ситуаційних завдань, розв'язування задач, тощо.).*

15. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *модульний контроль* передбачає письмове виконання різних видів контрольних завдань.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення екзамену або заліку

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «*Страхові послуги*» є підсумковий контроль – диференційований залік.

16. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Рекомендоване оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти:

№	Вид навчальної діяльності здобувачів вищої освіти*	Кількість балів
1.	Реферат, есе	1-5

2.	Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач	1-5
3.	Індивідуальне завдання	1-5
4.	Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
5.	Ділова гра, практичний кейс, тощо.	1-10
6.	Участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо)	1-10
7.	Модульний контроль (для денної форми здобуття освіти)	1-20
8.	Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-40

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти оцінюються за такими критеріями:

Бали	Критерії оцінювання
90-100	Здобувач вищої освіти повною мірою засвоїв програмний матеріал, виявляє знання основної та додаткової літератури, наводить власні міркування, робить узагальнюючі висновки, використовує знання інших галузей знань, вдало наводить приклади.
82-89	Здобувач вищої освіти демонструє достатньо високий рівень знань, при цьому відповідь досить повна, логічна, з елементами самостійності, але містить деякі неточності або незначні помилки, або присутня недостатня чіткість у визначенні понять.
75-81	Здобувач вищої освіти володіє достатнім обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами
64-74	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, проте відповідь неповна, неглибока, містить неточності, є помилки у формулюванні понять, відчуюються складнощі в застосуванні знань при наведенні прикладів.
60-63	Здобувач вищої освіти в загальній формі розбирається в матеріалі, допускає суттєві помилки при висвітленні матеріалу, формулюванні понять, не може навести приклади.
35-59	Здобувач вищої освіти не володіє переважною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.
1-34	Здобувач вищої освіти не засвоїв програмний матеріал.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для диференційованого заліку, екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для недиференційованого заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю

			повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Приклад для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота													Самостійна робота	Підсумковий контроль	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13			
2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3			
Модульний контроль 1 - 10					Модульний контроль 2 - 10								10	40	100

Приклад для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
40	10	40	100

18. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Страхові послуги» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- робочу програму навчальної дисципліни;
- методичні вказівки до вивчення дисципліни;
- опорний конспект лекцій;
- варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти;
- варіанти завдань для модульного контролю;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

Законодавство

1. Законодавство України про страхування: збірник офіційних документів станом на 3 вересня 2012 р./ [Упоряд. Руснак Ю. І.]. К.: ЦУЛ, 2012. 410 с.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. // Верховна Рада України: офіц. веб-сайт. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-4>.
4. Деякі питання організації фінансового моніторингу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2010 р. № 747 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/747-2010%D0%BF>.
5. Про страхування: Закон України від 07.03.96 № 86/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/>.
6. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1702-VII (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12. 07. 2001 р. № 2664-III (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2664-14/>.

8. Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків: розпорядження Держфінпослуг від 17.03.2005 р. № 3755 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data/base21/ukr21633.htm>.

9. Про затвердження Порядку складання звітних даних страховиків: розпорядження Держфінпослуг від 03.02.2004 р. № 39 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.

10. Про затвердження Вимог щодо регулярного проведення стрестестування страховиками та розкриття інформації щодо ключових ризиків та результатів проведених стрес-тестів: розпорядження Нацкомфінпослуг від 13.02.2014 р. № 484 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0352-14>.

11. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів): Постанова Кабінету Міністрів України №913 від 07.12.2016р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-p>.

19. Рекомендована література

Основна:

1. Дема Д.І. Страхові послуги: навч. посібник / Д.І. Дема. Київ: Алерта, 2017. 526 с.
2. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. посібник. Центр навчальної літератури Алерта, 2017. 376 с.
3. Білик О.І., Хім М.К. Державне і приватне страхування. Теорія і практика: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 232 с
4. Страхування: навчальний посібник / О.С. Журавка, А.Г. Бухтіарова, О.М. Пахненко. Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с
5. Бігдаш В. Д. Страхування: Навч.посіб. 2-ге вид., стереотип. К.: МАУП, 2007. 448 с.
6. Білик О.І., Хім М.К. Державне і приватне страхування. Теорія і практика: Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 232 с.
7. Гаманкова О. Страхова послуга як продукт діяльності страхових компаній в умовах ринку / О. Гаманкова // Вісник КНУ імені Т. Шевченка. 2008. №104. С.16-19
8. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. / О.О. Гаманкова. К.: КНЕУ, 2007. 328 с.
9. Говорушко Т.А., Стецюк В.М., Толстенко О.Ю. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: монографія. К.: ЦУЛ, 2013. 168 с.
10. Ефимов С.Л. Деловая практика страхового агента и брокера: Учеб. пос. М.: ЮНИТИ, 1996. 416 с.
11. Кузьмін О.Є., Завербний А.С., Іващук Н.Л. Міжнародні страхові послуги: теоретико-прикладні засади: навч. посіб. Львів: Львівська політехніка, 2009. 200 с.
12. Кузьмін О.Є., Пирог О.В., Литвин І.В.. Глобальна економіка: Навчальний посібник / О.Є. Кузьмін, О.В. Пирог, І.В. Литвин. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 300 с.
13. Маркетинг у страхуванні[Електронний ресурс]. Джерело доступу: <http://www.student-works.com.ua/kursovi/BJD/960.html>
14. Олешко Н.В. Управління достатністю капіталу страхових компаній. / Олешко Наталія Сергіївна Дисс. на здобуття наук. ступ. канд. економ. наук. Спеціальність 08.00.08-гроші, фінанси і кредит. 2016. 391с.
15. Основи довгострокового страхування: Навч. посіб./ Головка А.Т., Денисенко М.П., Ковтун В.Г. та ін. К.:Алерта, 2007. 444 с.
16. Полчанов А.Ю. Теоретичні основи страхового менеджменту / А.Ю. Полчанов // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. 2014. №2 (68). С.282-287
17. Практикум зі страхування: навч. посіб./ [Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Пікус Р.В. та ін.]. К.: Київський університет, 2010. 479 с.
18. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: Монографія / за ред. В. В. Коваленко. Одеса: ОНЕУ, 2017. 304 с.
19. Стратегічне управління страховою компанією: Кол. Моногр. / В.М.Фурман, О.Ф.

Філонюк, М.П. Ніколенко, О.І. Барановський та ін.; Наук.ред. та кер. кол. авт. д-р екон. Наук В.М.Фурман. К.:КНЕУ, 2008. 440с.

20. Страховий менеджмент : підручник / С.С. Осадець, О.В. Мурашко, В.М. Фурман та ін.; за ред. С.С. Осадця. К.: КНЕУ, 2011. 333 с.

21. Страхування: підруч./ [Ред. Базилевич В.Д.]. К.: Знання, 2008. 1019 с.

22. Страхування: Договори, суд, законодавство: Наук.-практич. посіб. / Укл. Нескороджена Л.Л. К.: Вид-ць Фурса С.Я., КНТ, 2007. 544 с.

23. Трегубов Е., Брижко О. Спори у сфері страхування. Х.: Фактор, 2011. 656 с.

24. Фінанси пенсійного забезпечення: Монографія / І.Я. Чугунов, О.В. Насібова. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 248 с.

25. Фисун В.І., Ярова Г.М. Страхування: Навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2011. 232 с.

26. Шаповалова Т.В. Економічні основи соціального забезпечення: Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 128 с.

Допоміжна

1. Братюк В. Сучасні аспекти й завдання страхового менеджменту / Віра Братюк // Галицький економічний вісник. Тернопіль: ТНТУ, 2014. Том 47. № 4. С. 69-76.

2. Бланд Д. Страхование: принципы и практика. М.: ФиС, 1998. 414 с.

3. Дадико Г.Д. Маркетингові інновації як актуальний напрям розвитку страхового ринку України в сучасних умовах/ Г.Д. Дадико Інвестиції: практика та досвід. 2016. №5. С.59-63

4. Ефимов С.Л. Организация управления страховой компанией: теория, практика, зарубежный опыт. М.: Российский юридический издательский дом, 1995. 150 с.

5. Ефимов С.Л. Энциклопедический словарь: Экономика и страхование. М.: Церих. ПЭЛ, 1996. 528 с.

6. Забурмеха Є.М. Страхова діяльність як об'єкт дослідження маркетингу/ Є.М.Забурмеха //Вісник Хмельницького національного університету. 2010. №6, Т.4. С.173-177

7. Землячова О.А. Оцінка фінансового стану страховика та шляхи його поліпшення/ О.А.Землячова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2014. №2. С.54-66

8. Зубец А.Н. Страховой маркетинг. М.: Анкил, 1997. 256 с.

9. Інноваційні, фінансові та технічні аспекти діяльності підприємств: колективна Монографія / за заг. ред. Л.М. Савчук, Магія Фіс. Дніпро: Пороги, 2017. 384 с.

10. Короткий курс лекцій з дисципліни «Маркетинг: теорія і практика»: [Електронний ресурс]. Джерело доступу: http://studme.com.ua/1881092115032/marketing/marketing_teoriya_i_praktika.htm

11. Никулина Н. Н. Страховой менеджмент: учеб. пособ. / Н.Н. Никулина, Н.Д. Эриашвили. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 703 с.

12. Никулина Н. Н., Березина С. В. Финансовый менеджмент страховой организации: учеб. пособие. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2008. 431 с.

13. Страхование / Под ред. Т.А. Федоровой. 2-е изд. перераб. и доп. М.: Экономист, 2005. 768 с.

14. Трегубов Е., Брижко О. Спори у сфері страхування. Х.: Фактор, 2011. 656 с.

15. Чинёнов М.В. Страхование внешнеэкономической деятельности: учеб. пособие. 2-е изд., стер. М.: Омега-Л, 2008. 244 с.

16. Філонюк А.Ф., Залетов А.Н. Страховая индустрия Украины. К.: Международная агенция «БИЗОН», 2008. 448С.

17. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку: монографія / В.М. Фурман. К.: Наукова думка, 2006. 334 с.

18. Шелехов К.В., Бігдаш В.Д. Страхування. Страхові послуги: Навч.-метод. посіб. К.: ІЕУГП, 2000. 268 с.

19. Шумелда Я.П. Страхування: Навч. посібник. Вид. 2-ге, розширене. К.: Міжнародна агенція «БІЗОН», 2007. 384с.

20. Kovalenko V. Internarial standards of financial support stability of the banking system / V. Kovalenko, A. Kerimov // Economic and Social Development. 37 th International Scientific Conference on Economic and Social Development – “Socio Economic Problems of Sustainable Development”.

**20. Інформаційні ресурси, у т.ч. в мережі Інтернет
Органи державного управління і національні інститути**

12. Офіційна сторінка Президента України www.president.gov.ua
13. Урядовий портал Кабінету Міністрів України www.kmu.gov.ua
14. Національний банк України www.bank.gov.ua
15. Міністерство економіки України www.me.gov.ua
16. Міністерство фінансів України www.minfin.gov.ua
17. Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків «Держзовнішінформ» www.ukrdzi.com

Національні науково-дослідні інститути та центри

18. Національний інститут стратегічних досліджень www.niss.gov.ua
19. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова www.ucerps.org
20. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій www.ier.kiev.ua
21. База українського законодавства в Інтернет www.lawukraine.com

Наукові та електронні бібліотеки в Україні

22. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського www.nbuv.gov.ua
23. Національна парламентська бібліотека www.alpha.rada.kiev.ua
24. Електронна бібліотека Львівської комерційної академії www.dev.lac.lviv.ua/lib
25. Наукова бібліотека імені Максимовича www.lib-gw.univ.kiev.ua
26. Дніпропетровська обласна наукова бібліотека www.libr.dp.ua
27. Вінницька державна обласна універсальна наукова бібліотека імені К.А.Тімірязєва www.library.vinnitsa.com
28. Львівська електронна бібліотека імені В.Стефаніка www.lsl.lviv.ua
29. Одеська державна наукова бібліотека імені М.Горького www.ognb.odessa.ua
30. Велика економічна бібліотека www.economics.com.ua
31. Електронна бібліотека www.lib.com.ua

Міжнародні економічні і фінансові організації

32. Міжнародний валютний фонд (МВФ) (The International Monetary Fund) www.imf.org
33. Організація об'єднаних націй (ООН) (United Nations Organization) www.un.org
34. Світова організація торгівлі (СОТ) (The World Trade Organization) www.wto.org
35. Група Світового банку (The World Bank Group) www.worldbank.org
36. Міжнародний банк реконструкції і розвитку (МБРР) (International Bank for Reconstruction and Development) www.worldbank.org/ibrd

Органи державної статистики

37. U.S. Department of the Treasury www.ustreas.gov
38. Bureau of the Public Debt T-Bill, Notes and Bonds www.publicdebt.treas.gov
39. U.S. Bureau of Economic Analysis www.bea.doc.gov
40. U.S. Department of Commerce www.doc.gov
41. National Bureau of Economic Research www.nber.org
42. Investment Company Institute www.ici.org
43. Joint Economic Committee www.house.gov
44. Statistics Canada www.statcan.ca
45. U.K. Office of National Statistics www.ons.gov.uk
46. Japan Economic Planning Agency www.epa.go.jp
47. German Federal Statistical Office www.statistik-bund.de
48. German Finance Ministry www.bundesfinanzministerium.de
49. German Federal Economics Office www.bawi.de